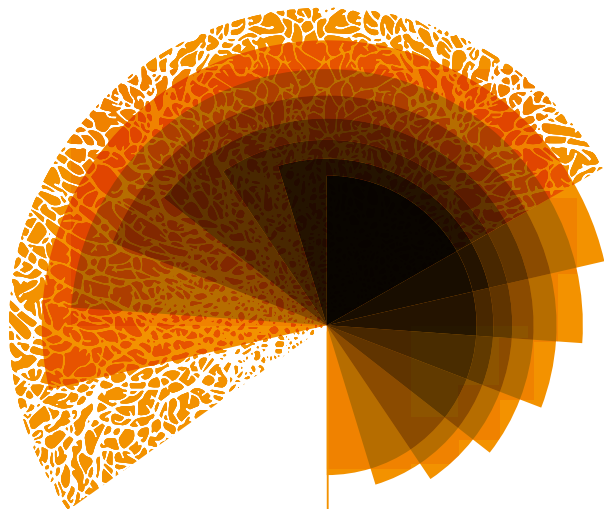

KONCERTNA
POSLOVALNICA

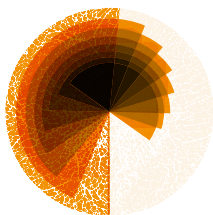
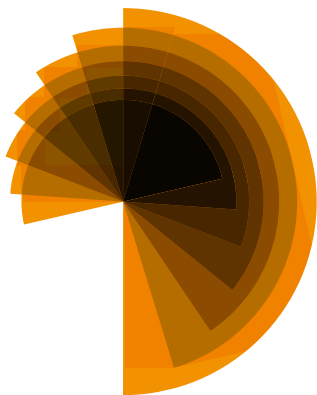

NARODNI
DOM
MARIBOR

ANGLEŠKI
KOMORNI ORKESTER

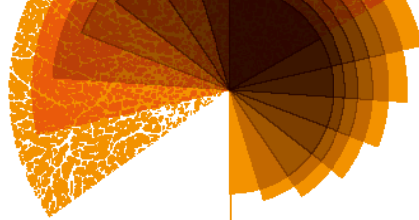
JULIAN RACHLIN, vodja in violina

ORKESTRSKI CIKEL 2017/2018

2. abonmajski koncert

Dvorana Union, Maribor, 20. november 2017 ob 19.30

SPORED

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Uvertura Koriolan, op. 62

Koncert za violino in orkester v D-duru, op. 61

1. Allegro ma non troppo
2. Larghetto
3. Rondo: Allegro

Simfonija št. 7 v A-duru, op. 92

1. Poco sostenuto – Vivace
2. Allegretto
3. Presto
4. Allegro con brio

Uverture **Ludwiga van Beethovna** po času nastanka sodijo v različna časovna obdobja. Nekatere uvajajo glasbeno-gledališka dela in takšni sta npr. uvertura v opero *Fidelio* (oz. *Leonora*, kakor se imenuje v zgodnejših verzijah) in uvertura v balet *Prometejeve stvaritve*. Na gledališče so v širšem smislu vezane tudi uverture *Koriolan*, *Egmont* in *Kralj Štefan*, nekaj del pa je nastalo brez kakršnekoli povezave z gledališčem. Beethovnovne uverture so si med seboj podobne: kar se tiče zvrsti, predstavljajo predstopnjo romantične koncertne uverture, če gledamo še širše, pa lahko pomenijo nekakšen prehod v programsko glasbo.

Beethovnovnega ***Koriolana*** ni navdihnili slavna Shakespearova drama, tudi ni bila napisana za konkretno gledališko priložnost, čeprav je z gledališčem povezana. *Uvertura Koriolan* v c-molu je bila napisana leta 1807 po navdihu igre Heinricha von Collina (brata filozofa, ki je bil učitelj Napoleonovega sina, vojvode Reichstadtskega). Collinove igre v verzih na historične teme so bile zaradi domoljubnih vsebin na Dunaju zelo priljubljene. Collinov *Koriolan*, ki so ga izvajali od leta 1801 (z glasbo, prirejeno po Mozartovem *Idomeneu*), je žaloigra, ki govori o koncu junaškega in zmagošnjega, a častihlepnega rimskega generala Koriolana. V času nastanka Beethovnovnega dela Collinove igre sicer niso več izvajali, skladatelja pa je verjetno pritegnila njena junaška tema (teme junaštva in zmagošnjavja so v številnih Beethovnovih delih pogoste, npr. v *Simfoniji št. 3 – Eroici*, *Waldsteinovi sonati* in drugih). Ko Koriolan ni izvoljen za konzula, mu mati in žena komaj preprečita, da bi napadel in uničil lastno domovino. Notranji konflikt, ki Koriolana žene v maščevanje, se lahko razreši le z njegovo smrtjo. Prva tema uverture, zasnovane v obliki svobodnega sonatnega stavka, naj bi predstavljala herojskega, a brezkompromisnega Koriolana, druga pa prošnje njegove žene. Uvertura je bila prvič izvedena

s *Simfonijo št. 4 in Klavirskim koncertom št. 4* v palači kneza Lobkowitza.

Violinski koncert v D-duru, op. 61, delo epske širine, je edini Beethovnov dokončani koncert za violino. Podobno kakor *Uvertura Koriolan* je nastal v obdobju, ko se je skladatelj pogumno spoprijel s svojo napredujočo gluho in napisal številna večja dela, ukvarjal pa se je tudi z opero. Poletje leta 1806, v katerem je koncert nastal, je Beethoven preživel v Šleziji v podeželskih dvorcih princa Lichnowskega in grofa Oppersdorffa, kjer je v ustvarjalnem zanosu zapisal: »Ravno, ko se potapljaš v vrtnec družbe, kljub vsem oviram lahko pišeš opere. Tvoja gluhoti ne bo več skrivnost – niti tedaj ne, ko gre za umetnost!«

Violinski koncert v D-duru je bil najprej posvečen Franzu Clementu, prvemu violinistu in dirigentu slovitega Theater an der Wien. Clement je delo prvi izvedel in mu dodal niz tehnično skrajno zahtevnih variacij. Koncert v tisku pa je bil posvečen Stephanu von Breuningu. Delo so Dunajčani lepo sprejeli, čeprav so se nekateri kritiki pritoževali nad dolžino prvega stavka, neskončnimi ponavljanji ter utrujajočimi in nepomembnimi pasažami. Kljub temu je koncert pripomogel k Beethovnovi slavi v Evropi. V železnem repertoarju violinistov se je dokončno ustalil leta 1844, ko ga je v Londonu z orkestrom pod Mendelssohnovo taktirko izvedel Hans Joachim.

Beethoven je po naročilu skladatelja in pianista Clementija koncert transkribiral tudi za klavir in orkester ter mu dodal solistične klavirske kadence, obenem pa je predelal še solistični glas izvirnega violinskega koncerta, morda kot odziv na kritike prve izvedbe. Solistične violinske kadenca so nekateri poskušali rekonstruirati iz klavirskega koncerta, številni drugi pa menijo, da so za njihovo glasbilo bolj primerne kadenca iz drugih virov. Raznovrstni in tehnično zahtevni Allegro v koncertantni sonatni obliki z dolgo ekspozicijo predstavi glavne teme orkestrske in solistične ekspozicije, ki so med seboj povezane. Med glavnima temama se pojavljajo še značilni postopi navzgor in ritem koračnice; značilni za prvi stavek so tudi štirje udarci na pavke, ki se pojavljajo na strukturno pomembnih mestih. V Larghettu, ki je nekakšna meditativna romanca v G-duru, se violinist sprva umakne v ozadje, nato pa se predstavi s široko spevno melodijo, ki je kasneje tudi okrašena. Zaključni orkestrski akordi z naraščajočo dinamiko pridejo v sklepní Rondo. V hitrem,

veselem plesnem stavku je začetna in glavna melodija poverjena solistu, ki igra na najnižji struni violine. Sledi pastoralna epizoda, nato pa se stavek nadaljuje v značilni rondojski obliki, v kateri se med kontrastnimi odseki oglašča glavna tema, obenem pa Beethoven solistično violino na različne načine domiselno postavlja nasproti orkestru (npr. v solistični izmenjavi z obojo).

Simfonija št. 7 v A-duru, op. 92, ki jo je Beethoven začel pisati leta 1811 (nekaj skic se pojavi že leta 1809), je – skupaj s *Simfonijo št. 8*, s katero je tesno povezana – nastala v drugačnih okoliščinah, v času globoke skladateljeve nesreče. Bil je vedno bolj osamljen, slabšalo se je tudi njegovo zdravje in zapuščal ga je sluh. V tem času se je poslovil od neznane ljubljene ženske in dokončno opustil misel na ljubezenske zveze, odtujil pa se mu je tudi brat. Kljub čustvenim viharjem sta bili simfoniji končani februarja in oktobra 1812; po tem je Beethoven zapadel v depresijo in je nekaj časa zelo malo ustvarjal. Podobno kakor predhodni dve simfoniji tudi ti dve predstavljata povezane par, in podobno kakor s prejšnjim parom je Beethoven tudi s tem na novo razširil meje klasične oblike. Čeprav sta po značaju obe pretežno vedri, sta daleč od haydnovskih simfonij 18. stoletja in pričakovani poslušalcev. Ne preseneča, da so pod težo Beethovnovih simfonij »klonili« marsikateri skladateljski nasledniki, ki jim je spopad s to veliko obliko oteževala njegova nepremagljiva senca.

Simfonija, posvečena grofu Moritzu von Friesu, je bila prvič izvedena decembra 1813, na patriotskem koncertu za ranjence v bitki pri Hanauu, ki ga je organiziral Mälzel, izumitelj metronoma. Tedaj je bila navdušeno sprejeta, ponovitve prvega koncerta pa niso bile več tako uspešne. Številni poslušalci so svedčali ton simfonije povezovali z mirom v Evropi, ki naj bi zavladal po padcu Napoleona. Veličastni *Simfoniji št. 7* so skušali dati različne programske naslove, od katerih je »obveljal« Wagnerjev, ki je delo zaradi živahnih ritmov oklical za »apoteozo plesa«. Simfonija je delo ekstatičnega znanosa, ki pa ga na vsakem koraku uravnava in usmerja volja skladateljevega genija. V uvodu prvega sonatnega stavka se po kratkih akordih oglasi dialog med spevnimi pihali ter godali v prepletu lirčnosti in znanosa, čemur sledijo staccatto lestvični postopi navzgor, med katerimi še vedno odzvanja lirčna tema. Po izmenjavi kratkih tonov med godali in pihali, kjer se že oglasi ritem nadaljevanja, stavek preide v živahni, skoraj plesni Vivace, ki

ga prežema punktirani ritem. Ob močni prvi simfonični temi druga ni povsem samostojna (tako, da je mogoče govoriti celo o monotematskem in monoritmičnem stavku). Allegretto, ki »zastopa« počasni stavek, je nekakšna (žalna) koračnica v a-molu, ki naj bi bila povezana tudi z domoljubnimi motivi (morda je bil to tudi eden od razlogov, da se je pojavila v filmu *Kraljev govor*). Tu ima prvenstveno vlogo ritem daktila, na podlagi katerega se postopoma gradi melodični del. Kontrastni del (v paralelni durovi tonaliteti) kljub svetli melodiji pihal ni brez temačnosti, saj mu nemirni ritem godal daje prizvok nemira. V ponovitvi prvega dela Beethoven temo predstavi tudi v fugatni obdelavi, dokler se stavek ne izteče v reminiscence iz obeh delov

stavka. Virtuozni in igrivi Scherzo v F-duru ima liričen, himničen trio, ki se pojavi dvakrat in v katerem se oglasi stara avstrijska romarska pesem. Temperamentni Allegro con brio, ki simfonijo popelje v zaključni klimaks, se oblikovno giblje med sonatnim stavkom in rondojem ter je poln harmonskih presenečenj, značilno vlogo pa ponovno igra daktilski ritem. Nedvomno je *Simfonija št. 7* tudi delo skladateljeve osebnosti, v kateri lahko morda retrospektivno slišimo junaški upor in celo zmagovalne glasbenike, ki se je kot umetnik kljub gluhoti, čeprav ne brez sence grenkobe, vsaj kot skladatelj osvobodil primeža usode.

Katarina Šter

ANGLEŠKI KOMORNI ORKESTER

Orkester, ki deluje pod pokroviteljstvom Njegovega veličanstva Princa Walesa, je komorni orkester z največ posnetki na svetu. Diskografija orkestra obsega 891 posnetkov z več kot 1500 deli preko 400 skladateljev.

Prav tako je orkester nastopil v več državah kot katerikoli drug orkester, redno pa sodeluje z mnogimi svetovnimi imeni glasbe. Ameriška radijska mreža CPBN je Angleški komorni orkester razglasila za enega najboljših svetovnih »še živečih« orkestrrov. V bleščečo zgodovino orkestra je vpletenih mnogo najpomembnejših glasbenih imen. Benjamin Britten je bil prvi pokrovitelj orkestra in njegov glasbeni vpliv je bil zelo pomemben. Dolgoletno sodelovanje orkestra z Mstislavom Rostropovičem, Pinchasom Zukermanom in Danielom Barenboimom pa je med drugim botrovalo tudi nastanku izjemnih posnetkov celotnega cikla Mozartovih klavirskih koncertov (studijskih ter posnetkov v živo), nato pa še posnetkov celotnega cikla z Murrayjem Perahio in Mitsuko Uchida.

Pred kratkim se je orkester vrnil iz zelo dobro sprejete turneje po Mehiki s Joséfem Serebrierjem, leto pa bo zaključil s koncerti po Združenem kraljestvu, tudi v londonskem Barbicanu, v dvorani Cadogan in Kings Place ter na turneji z

Julianom Rachlinom na Madžarskem, v Avstriji in Sloveniji.

Angleški komorni orkester je tudi izvajalec mnogih uspešnih posnetkov filmske glasbe, med drugim tudi za filma Daria Marianellija *Pokora* ter *Prevzetnost in pristanost*, kot tudi za več filmov o Jamesu Bondu; sodelovali pa so tudi v mnogih televizijskih in filmskih projektih. Koncertna mojstrica orkestra je Stephanie Gonley.

JULIAN RACHLIN

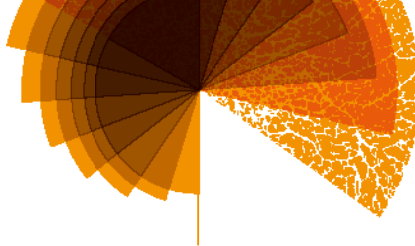
Julian Rachlin je eden najbolj vznemirljivih in priznanih violinistov našega časa. V treh desetletjih delovanja je vzpostavil tesna sodelovanja z mnogimi najprestižnejšimi dirigenti in orkestri. Je glavni gostujoči dirigent orkestra Royal Northern Sinfonia in Filharmoničnega orkestra iz Turkuja. Je tudi vodja svojega festivala Julian Rachlin in prijatelji, in sicer na Palmi de Mallorci.

Med vrhunci njegove trenutne sezone naj omenimo otvoritev koncertne sezone Filharmoničnega orkestra iz Sanktpeterburga z Jurijem Temirkanovim, otvoritev sezone s Simfoničnim orkestrom iz Barcelone s Kazušijem Onom, turnejo s Filharmoniki milanske Scale in Riccardom Chaillyjem, njegova ponovna sodelovanja z orkestrom Maggio Musicale in Zubinom Mehto ter rezidenco na Praškem spomladanskem festivalu. Prav tako ima v Dunajskem glasbenem združenju svoj koncertni cikel. Kot dirigent se bo v sezoni 2017/2018 podal na turnejo z Angleškimi komornim orkestrom, s katerim bo – poleg Maribora – obiskal tudi London, Linz, Budimpešto in Dunaj. Kot gostujoči dirigent bo vodil Kraljevi filharmonični orkester, Državni akademski simfonični orkester Rusije, Moskovski filharmonični orkester, Madžarski državni filharmonični orkester, Kraljevi filharmonični orkester iz Liverpoola, Orkester italijanske Švice, Moskovske virtuozke, Narodni tajvanski simfonični orkester in Praško filharmonijo.

Julian se je rodil leta 1974 v Litvi, leta 1978 pa se je družina preselila na Dunaj. Študiral je pri eminentnem pedagogu Borisu Kušnjirju na Dunajskem konservatoriju ter se dodatno izpopolnjeval pri Pinchasu Zukermanu. Med svetovna imena se je povzpel leta 1988 z zmago na evrovizijskem tekmovanju za mladega glasbenika leta v Amsterdamu, nato pa postal še najmlajši solist, ki je kadarkoli igral z Dunajskimi filharmoniki. Njegov debi se je odvil pod dirigentsko palico Riccarda Mutija. Na priporočilo Marissa Jansonsa se je Julian Rachlin posvetil tudi študiju dirigiranja pri Sophie Rachlin. Od leta 1999 poučuje violino na Univerzi za glasbo in umetnosti na Dunaju. Je tudi uspešen violist, njegovi posnetki pri založbah Sony Classical, Warner Classics in Deutsche Grammophon so izjemno kritično priznani. Julian Rachlin, ambasador dobre volje pri Unicefu, se predano posveča izobraževanju in dobrotelosti.

Rachlin igra na Stradivarijevo violino »ex Liebig« iz leta 1704, kar mu omogoča Zasebni sklad Angelike Prokopp. Za strune skrbi pokrovitelj Thomastik-Infeld.

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

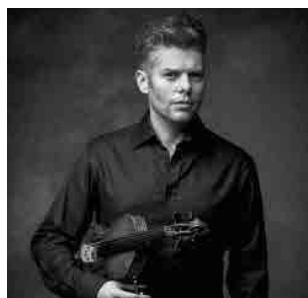
SCHUBERTOV OKTET

Alexander Janiczek, violina; Tanja Sonc, violina;
Ribal Molaeb, viola; Timo Veikko Valve, violončelo;
Iztok Hrastnik, kontrabas; Maximiliano Martín, klarinet;
Žarko Perišić, fagot; Boštjan Lipovšek, rog

19. januar 2018 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

3. koncert Komornega cikla in za izven

Spored: Jean Françaix, Franz Schubert

FILHARMONIČNI ORKESTER IZ GYÖRA

Kálmán Berkes, dirigent

Barnabás Kelemen, violina

14. februar 2018 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

3. koncert Orkestrskega cikla in za izven

Spored: Peter Iljič Čajkovski, Felix Mendelssohn-Bartholdy

♦ NARODNI DOM MARIBOR ♦

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor, uradne ure: vsak delavnik od 10.00 do 17.00,
v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. **Dvorana Union:** uro pred vsako prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

✉ vstopnice@nd-mb.si; spletni nakup vstopnic: <http://nd-mb.kupikarto.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor

🌐 www.nd-mb.si

VEČER
RADIO CITY

Naklada: 500 kosov, brezplačen izvod.

Program je omogočila Mestna občina Maribor. Koncert je podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.